

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość

STARKÓW

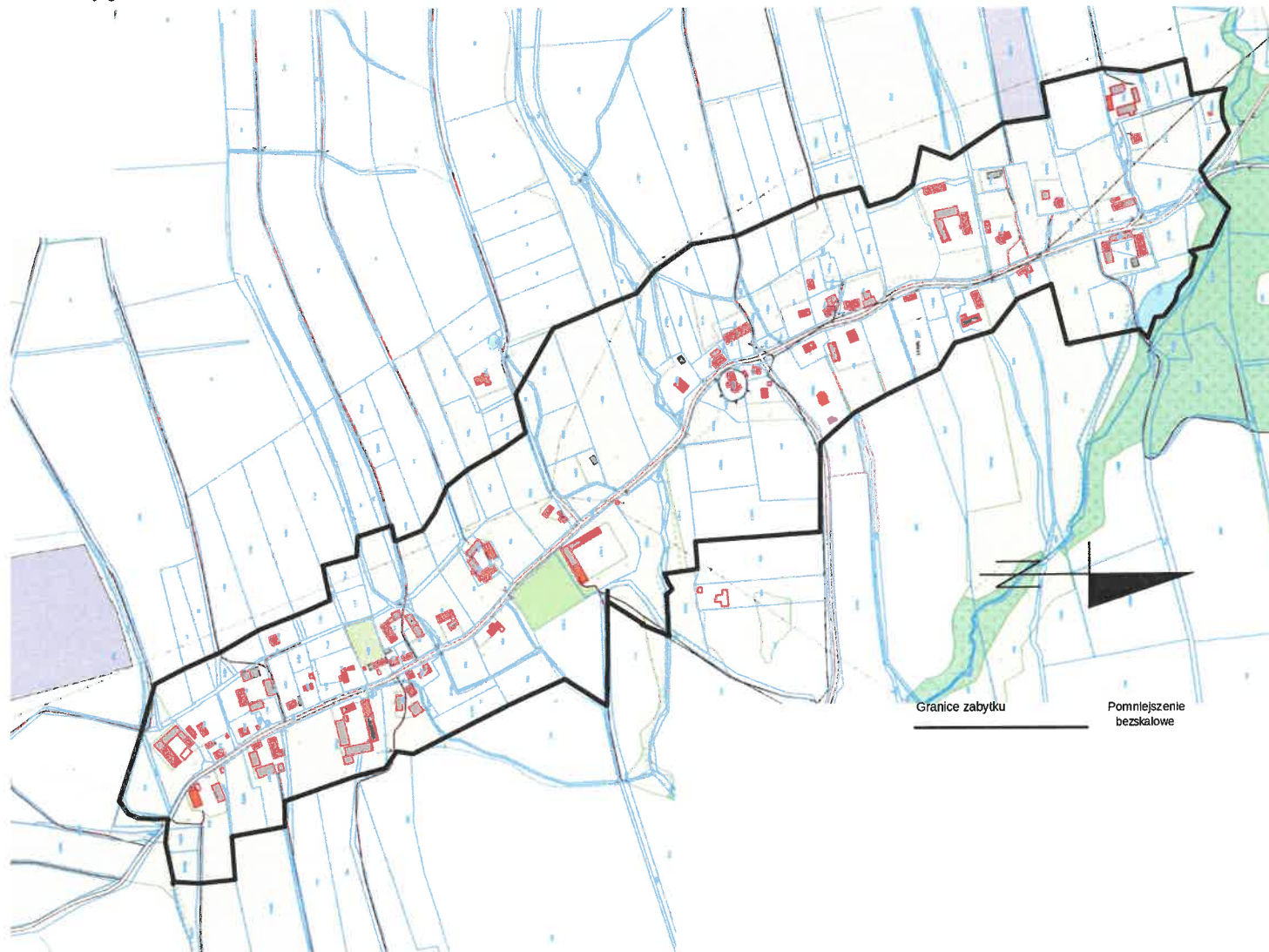
1. Nazwa

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI STARKÓW

2. Czas powstania

XIII w. - poł. XIV w. - poł. XVIII w. - poł. XIX w.

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

UKŁAD RURALISTYCZNY

5. Przynależność administracyjna

województwo: **DOLNOŚLĄSKIE**

powiat: **KŁODZKI**

gmina: **KŁODZKO**

6. Współrzędne geograficzne

50° 22' 29.145" N 16° 34' 12.478" E

7. Użytkowanie obecne

MIESZKALNE

ROLNICZE

8. Stan zachowania

4

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

NAZWY: Bertoldi villa, Bertoldsdorf, Pertholdi villa, Bertoldisdorph, Bartholdorff, Bertoldivilla, Alt-Bartzdorff

HISTORIA: Starków uznaje się za bardzo starą wieś. Domniemywa się, że osada powstała być może jeszcze w końcu XII wieku. W 1338 r. znajdujący się tutaj kościół był już parafią. W 1350 roku arcybiskup Arnošt z Pardubic wykupił w Starkowie część ziemi, w ten sposób wieś stała się majątkiem klasztornym na kolejne kilkadziesiąt lat. Dzięki bardzo fortunemu położeniu i dogodnym warunkom naturalnym, wieś rozwijała się przede wszystkim jako osada rolnicza. A dzięki swojemu położeniu na uboczu od większych ośrodków i wsi, Starków uniknął szczęśliwie zniszczeń podczas wojny trzydziestoletniej. Wiadomo, że w 1748 roku zamieszkiwało wieś 15 kmieci oraz 28 chałupników i zagrodników. Pod koniec XVIII w. znajdowały się tutaj nie tylko kościół wraz z plebanią, ale również szkoła i folwark, a osadę zamieszkiwało 16 kmieci, 52 zagrodników i chałupników. Wieś bardzo dobrze rozwijała się w XIX w. - istniało tutaj bowiem 85 budynków, w tym kościół, plebania, szkoła, dwór z folwarkiem oraz z rozległym parkiem, browar i gorzelnia. Poprzez swoje położenie na terenie nizinnym Starków nie zyskał uznania turystów. Po 1945 roku i po zmianach ludnościowych, wieś zachował swój rolniczy charakter.

Starków jest wsią o charakterze ulicówki, co jest dość rzadko spotykane na tym terenie. Kościół oraz folwark są usytuowane centralnie. Zabudowę stanowią zarówno budynki mieszkalne jak i gospodarcze murowane tynkowane. Historyczny układ realistyczny jest dobrze zachowany i czytelny w terenie.

Istniejące zagrożenia, postulaty konserwatorskie, źródła i literatura – załącznik do karty ewidencyjnej nr 1.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

02 sierpnia 2024 r.

Jędrzej Sochocki-Musiał

1. Miejscowość	STARKÓW	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI STARKÓW	6. Zawartość załącznika ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA POSTULATY KONSERWATORSKIE ŹRÓDŁA I LITERATURA
2. Gmina	KŁODZKO		
3. Powiat	KŁODZKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA:

- a) zatracenie historycznie ukształtowanego układu ruralistycznego wsi
- b) przebudowa i niezgodne z doktryną konserwatorską prace remontowe historycznej zabytkowej zabudowy
- c) utrata historycznie ukształtowanego krajobrazu kulturowego spowodowane ahistoryczną i niekontrolowaną budową nowych obiektów mieszkalnych
- d) zniszczenie, destrukcja (a co za tym idzie utrata wartości) i wtórna parcelacja założenia dworsko-folwarcznego z parkiem
- e) nadmierne zwiększania intensywności zabudowy oraz lokowanie nowych obiektów w miejscach historycznie nieuzasadnionych

POSTULATY KONSERWATORSKIE:

- a) zachowanie historycznej dominanty w krajobrazie jaką jest kościół filialny
- b) prace remontowe, konserwatorskie i rewitalizacja założenia dworsko-folwarcznego z parkiem
- c) zachowanie historycznych parceli – przede wszystkim w granicach założenia dworsko-folwarcznego z parkiem
- d) rozbudowa wsi z poszanowaniem historycznego ukształtowanego układu ruralistycznego
- e) budowa nowych obiektów z zastosowaniem materiałów występujących w budownictwie lokalnym oraz z zachowaniem cech charakterystycznych dla Kotliny Kłodzkiej
- f) prace remontowe i modernizacyjne przy historycznej zabudowie mieszkalnej i gospodarczej należy prowadzić z zachowaniem i poszanowaniem oryginalnej substancji zabytkowej
- g) zachowanie i uzupełnienie historycznie ukształtowanych założeń zieleni
- h) zachowanie i konserwacja małej architektury sakralnej
- i) prace przy obiektach zabytkowych należy prowadzić w uzgodnieniu ze służbami konserwatorskimi

ŹRÓDŁA I LITERATURA

Brygier W., Dudziak T., Chomiak I., *Ziemia Kłodzka*, Pruszków 2018.

Dehio-Handbuch der Kunstdenkmäler in Polen *Schlesien*, Berlin 2005.

Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, 1845.

Słownik geografii turystycznej Sudetów, T. 15: Kotlina Kłodzka i Rów Górnej Nysy, Wrocław 1994.

Kartografia

Messtischblatt Alt Lomnitz 5665, ok. 1936 r.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

02 sierpnia 2024 r.
Jędrzej Sochocki-Musiał

Musiał